

Naturvernforbundet

Hordaland

**BEVARING
GJENNOM
SKJØTSEL**

Rapport 2022 - Del 1 Tiltak for trua natur

I Bevaring gjennom skjøtsel er målet å mobilisere til handlinger og konkrete tiltak som ivaretar naturmangfold i truede naturtyper og legge til rette for ville pollinerende insekter. Dette gjør vi gjennom tre hovedsatsninger; restaurering av truede naturtyper ved å rydde fremmede og invaderende treslag, for eksempel i kystlynghei (sterkt truet naturtype), etablering og skjøtsel av blomstereng og urban dyrking i en parsell som er et eksempel på en naturvennlig hage. En viktig del av arbeidet rundt hovedsatsningene er å informere om naturen og naturtypene, samt hvordan folk flest kan tilrettelegge for pollinerende insekter.

Naturvernforbundet Hordaland sin rolle er å mobilisere flere frivillige til å delta på aktiviteter som bidrar til å ta vare på våre naturområder og hjemlige arter. Gjennom aktivitetene ønsker vi å øke flere personers bevissthet for hvor viktig det er å ta vare på naturen, og spesielt truede naturtyper og insekter som er ferd med å forsvinne.

Takk for støtten

Vi takker for støtten vi har fått i Bevaring gjennom skjøtsel i 2022. Uten offentlig støtte ville ikke aktivitetene våre vært mulig.

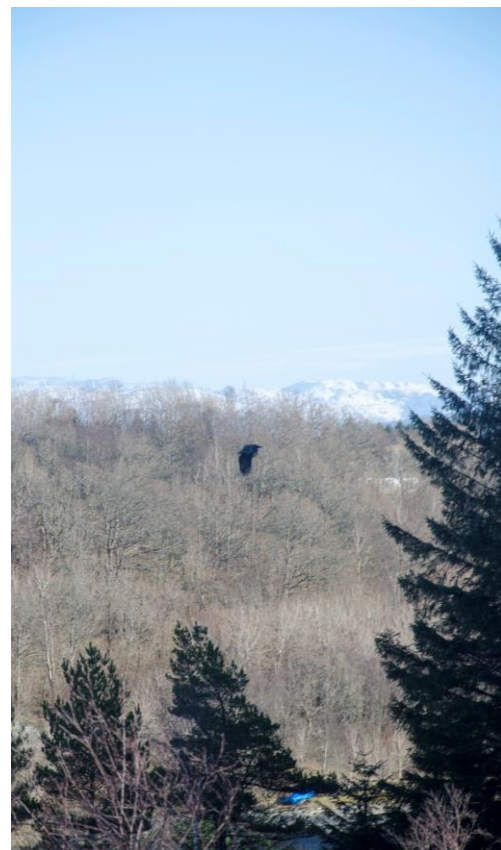
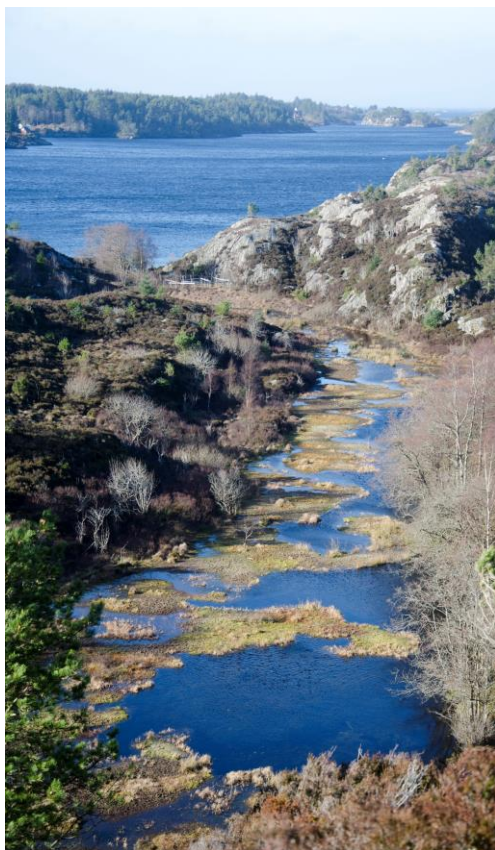
Statsforvaltaren i Vestland

Innhold

Sammendrag	2
Bakgrunn	3
Mål	4
Måloppnåelse	5
Aktiviteter og tiltak i 2022	6
Mer om restaurering på Rapeneset	10
Kurs i lyngbrenning	11
Mer om fagseminaret <i>Åpne landskap</i> i Austrheim	13
.....	15
Veien videre	15
Informasjonsdeling	15
Nye nettsider	15
Rapeneset	15
Lyngbrenning	16
HMS på dugnader	16
Økonomi	17

Sammendrag

I 2022 har vi gjennomført 4 granryddedugnader og lyngbrenningskurs med lyngbrenning i kystlynghei på Rapeneset i Radøy i Alver kommune. Vi har også laget og publisert filmer om fremmede bartrær og trua naturlandskap, for mobilisering til den store granryddedagen, skrevet artikler om kystlynghei og bærekraftig jordbruk, invitert ulike aktører til et fagseminar om åpne landskap i Nordhordland, samt avtalt oppstart av skjøtselsdugnader på byfjellene i Bergen i samarbeid med Bergenske trø- og skogplantingsselskap. Disse dugnadene starter opp i 2023.

Bakgrunn

På Vestlandet er spesielt kystlinjen sårbar og kystlynghei (svært truet naturtype) er utsatt. Kystlynghei har tradisjonelt sett vært brukt som utmarksområde for utegående sau, som er en svært bærekraftig og klimavennlig måte å produsere godt kjøtt på. Forskning ved Universitet i Bergen og ved Lyngheisenteret på Lygra viser at en velskjøttet lynghei er en formidabel karbonfanger.

Forynging av lyng gjennom moderat beite og kontrollerte svibrenninger sørger for et svært stort og stabilt nettverk av lyngrøtter som lagrer store mengder karbon. Hele 10,2 millioner tonn med karbon er lagret i lyngheiområdene langs norskekysten. Lyngen lagrer karbon i røttene over lang tid og karbonutvekslingen går sakte, noe som gjør karbonlageret svært stabilt. Uskjøttet lynghei, tørke og gjengroing, fører derimot til større utslipp av karbon, viser nyere forskning¹. En godt skjøttet lynghei vil altså være en formidabel karbonfanger, mens uskjøttet lynghei lekker karbon. Det eneste fornuftige tiltaket vil være at vi sørger for å holde mest mulig lynghei i hevd både for å forebygge klimaendringer og tilpasse oss ekstrem tørke som følge av klimaendringer. Til gjengjeld får man i tillegg flotte kyst og friluftsområder, saue- og geitekjøtt av høy kvalitet, potensiale til å lage nydelig honning og herlige varme klær av ulla.

En velskjøttet lynghei har i tillegg noen svært viktige kvaliteter, den gir rom for et rikt insekts- og fugleliv langs kysten, og vil virke dempende på ukontrollerte skog- og krattbranner. Det viser seg nemlig at gammel lyng brenner særdeles godt og er vanskelig å kontrollere, noe som lyngbrannen i Øygarden viste den tørre og varme sommeren i 2021.

Alt dette fører frem til én konklusjon; vi må fjerne så mange konglebærende fremmede bartrær som mulig fra kystområdene våre. Dette innebærer både å fjerne gamle plantefelt, og også villspredninger ut i omkringliggende områder. Samtidig er det viktig at vi ikke planter ut nye slike trær.

Mål

Prioriteringer og mål i prosjektet

Hovedmålet i prosjektet var i 2022 å bidra til å sikre leveområder for å ta vare på biologisk mangfold, gjennom konkrete tiltak, formidling og mobilisering av naturvernengasjement. I 2022 var målet å øke tiltaksinnsatsen i trua naturtyper. Vi prioriterte spesielt tiltak og aktiviteter tilknyttet slåtteeeng og kystlynghei.

Delmål:

- 1) Øke kunnskapsnivået blant folk flest om truede naturtyper som slåtteeeng og kystlynghei, om fremmede skadelige arter og om arter tilknyttet biotopene.
- 2) Mobilisere til aktivitet for å redusere spredningen av fremmede treslag og øke leveområder til insekter og andre organismer tilknyttet biotopene.
- 3) Bidra slik at grunneiere har kunnskap og kapasitet til å holde sine kulturmarker i ekstensiv skjøtsel.
- 4) Gi gode møteplasser og gode naturopplevelser til alle som vil bli med.

Vårt bidrag i bekjempelsen mot fremmede bartrær var i 2022 følgende tiltak:

- 1) Informere om problemet, gjennom tekster i medlemsblad, produsere og spre informasjon på nettsider og i sosiale medier.
 - 2) Lage film om skadelige bartrær gjennom et filmprosjekt som skal inspirere flere til å arrangere dugnad, inkl. privatpersoner, grunneiere, lokallag og andre organisasjoner.
 - 3) Arrangere dugnader. Blant annet har vi startet et restaureringsprosjekt i kystlyngheiområde på Rapeneset i Alver kommune. Vi ønsker å arrangere flere dugnader i bynære områder.
 - 4) Lære opp dugnadsledere slik at vi kan holde flere dugnader.
 - 5) Søker om midler til å leie inn entreprenører til å fjerne plantefelt.
 - 6) Bidra til høringsvar ang. lovgivning rundt utplanting av sitkagran.
- Arrangere fagseminar om åpne kystlandskap, truede naturtyper og fremmede treslag.

Måloppnåelse

Mål 1 Øke kunnskapsnivået blant folk flest om truede naturtyper som slåtteeeng og kystlynghei, om fremmede skadelige arter og om arter tilknyttet biotopene.

Vi har arbeidet med å øke kunnskapsnivået blant folk flest om truede naturtyper som slåtteeeng og kystlynghei, om fremmede skadelige arter og om arter tilknyttet biotopene gjennom tiltak 1 og 2; kunnskapsdeling og informasjon i sosiale medier, på våre nettsider og i medlemsbladet NaturVest.

Mål 2 Mobilisere til aktivitet for å redusere spredningen av fremmede treslag og øke leveområder til insekter og andre organismer tilknyttet biotopene.

Gjennom å arrangere granryddedugnader, samt 5; søke om midler til å fjerne plantefelt bidrar vi til å redusere spredning av fremmede treslag og øke leveområder for hjemlige arter. Vi arrangerer først og fremst granryddedugnader i vårt restaureringsprosjekt på Rapeneset, der vi rydder vekk sitkagran i lynghei.

Alle som ønsker, kan delta på dugnadene. Gjennom dugnadsarbeidet oppnår vi også en bevisstgjøring rundt problemstillingen blant de som får med seg at vi arrangerer dugnader gjennom digitale plattformer, og blant deltakere på dugnad. Under dugnader får vi også muligheten til å oppdage og lære opp nye potensielle dugnadsledere (tiltak 4).

Mål 3 Bidra slik at grunneiere har kunnskap og kapasitet til å holde sine kulturmarker i ekstensiv skjøtsel.

Vi har informert om skogrydding og lyngbrenning i våre medlemsblad og nettartikler. I tillegg opprettet vi en FB- gruppe for lyngbrenning som knytter lyngheinbønder, frivillige og andre relevante aktører sammen. Vi arrangerte kurs i lyngbrenning for at flere grunneier og lyngheibønder skal ha mulighet til å svibrenne sine lyngheiområder.

Mål 4 Gi gode møteplasser og gode naturopplevelser til alle som vil bli med.

Vi får ofte tilbakemelding fra deltakere på kurs, møter og dugnader om at de er veldig glade for at vi arrangerer slike aktiviteter. Personer som ønsker å gjøre et bidrag for naturen, både smått og stort, får anledning til å møte og diskutere med likesinnede. Spesielt erfarer vi at dugnadene er gode møteplasser, da deltakere også kommer seg ut i naturen og opplever både mestring og at det er bra for den psykiske helsen.

Aktiviteter og tiltak i 2022

1) Informere om problemet, gjennom tekster i medlemsblad, produsere og spre informasjon på nettsider og i sosiale medier.

Vi har informert om dugnader og andre arrangementer gjennom på våre nettsider og på Facebook. Det finnes det også informasjon om lynghei som truet naturtyper og viktigheten av rydding av fremmede treslag. Vi opprettet en egen FB- side for lyngbrenning for lyngheibønder og frivillige.

Deling av nettartikler og dagsaktuelle nyhetsartikler på våre digitale sosiale plattformer tilknyttet temaene i prosjektet.

Det er tidligere lagt ut diverse informasjon om prosjektet på våre nettsider. I november 2022 fikk vi nye nettsider og her legger vi ut ytterligere informasjon om truet natur, kulturlandskap, lynghei, lyngheiskjøtsel mm. ut året og i tiden fremover.

NaturVest er Naturvernforbundet Hordaland sitt egne medlemsblad som publiseres to ganger årlig og distribueres til i underkant av 4000 medlemmer i gamle Hordaland. Vi formidler også aktiviteter og viktige saker gjennom vårt nyhetsbrev hvor vi har 3600 følgere.

Vi har i samarbeid med praktikantstudenter publisert følgende titler i medlemsbladet i år:

Opplag 1:

Kulturmærks bønder er heltene vi trenger av Ragnhild Svensen Stokka (bachelorstudent i biologi ved BIO på UIB) publisert i NaturVest 1 2022.
Praktikantens blogginnlegg: [Siste oppdatering fra Naturvernforbundet – Biologipraksis UiB](#)

Opplag 2:

- Kan vi oppnå både bevaring og skogbruk i norsk natur? Av Elise Gulseth (master i bærekraft ved SVT på UIB) publiseres i NaturVest 2, november 2022.
- Tips til lyngbrenning av Jeanette Tennebekk, i medvirkning med Mons Kvamme (lyngheiveteran) og Karl Johannes Romarheim (brannansvarlig ved Nordhordland Brann og redning).
- Plakat med naturlige og fremmede bartrær i Norge, av Ragnhild Svensen Stokka.

Kulturmærksbønder er heltene vi trenger

Det nasjonalromantiske bildet man får i hodet når man tenker på norsk jordbruk er ikke lenger illustrerende for hvordan jordbruket faktisk er. Vi trenger kulturmærksbønder!

TITTEL RAGNHILD SVENSEN STOKKA

Ser man på markene utenfor Oslo i Hordaland kan man bli imponert av at jordbruket her fortsatt lever på den gamle måten. I dag er utvalgte bønder som kulturmærksbønder.

Gjengroing som følge av oppgjør av drift i gamle skog og mark har resultert i en rekke negative konsekvenser. Både avrenn og utslipp av næringsstoffer og klimagasser utgjør i tillegg en stor utfordring for miljøet.

Det er viktig å huske på at kulturmærksbønder ikke bare er bønder, de er også mennesker som lever i et samfunn og som har en rolle i det norske landskapet.

Utsikten rundt setra ligner mer på den vi kjenner fra nordmark i dag.

Kulturmærksbønder er bønder som lever på den gamle måten. De har et ansvar for å bevare kulturlandskapet og de har en rolle i det norske landskapet.

Det er viktig å huske på at kulturmærksbønder ikke bare er bønder, de er også mennesker som lever i et samfunn og som har en rolle i det norske landskapet.

Det er viktig å huske på at kulturmærksbønder ikke bare er bønder, de er også mennesker som lever i et samfunn og som har en rolle i det norske landskapet.

Det er viktig å huske på at kulturmærksbønder ikke bare er bønder, de er også mennesker som lever i et samfunn og som har en rolle i det norske landskapet.

Lyngbrenning i Hordaland

Offentlig gruppe · 53 følgere

Følger

2) Lage film om skadelige bartrær gjennom et filmprosjekt som skal inspirere flere til å arrangere dugnad, inkl. privatpersoner, grunneiere, lokallag og andre organisasjoner.

Vi produserte 3 korte filmer (1,5- 3 min) om fremmede treslag, granrydding, skog og kystlynghei i forbindelse med *Den store granryddedagen*. Disse ble delt i forkant av den årlige hendelsen.

Opptakene til filmene ble gjort under dugnad i Langeskogen i april og på Rapeneset i mai. Vi hadde engasjert det bergensbaserte filmselskapet Screen Story til produksjonen. Seniorrådgivere hos Statsforvalteren i Vestland var med og bistod med en del av innholdet til filmen, sammen med prosjektansvarlig og lokallagsleder i Nordhordland. Vi har også filmet dugnadsarbeid i regi av Johan Langes Legat i Langeskogen, hvor bla. gårdsforpakter Erik- Krohn Hansen, seniorrådgiver i Statsforvalteren og styreleder i legatet, Knut Espelid er med. Vi produserte tre filmer; en om Rapeneset, en om Langeskogen og en mer generell med klipp fra begge lokalitetene om den store granryddedagen. Filmen ble lansert i sosiale medier i slutten av august. Filmene er å finne på våre Facebook- sider og på vår YouTube- kanal:

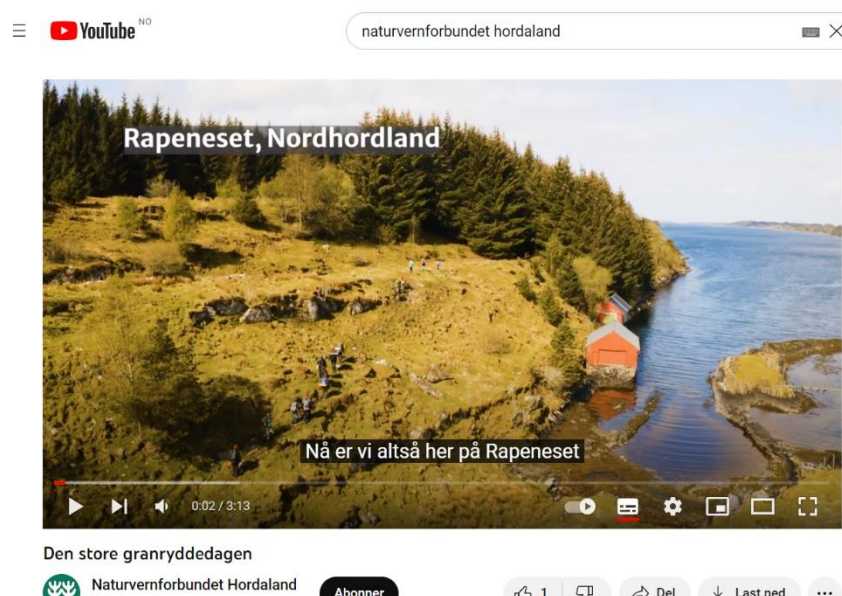
<https://www.youtube.com/c/NaturvernforbundetHordaland/videos>

Antall visninger *Den store granryddedagen* - filmer

Filmene ble publisert 19. -23. august 2022

Facebook	Den store granryddedagen	Rapeneset	Langeskogen
Eksponeringer	797	2719	450
Rekkevidde	743	2528	420
Innleggs engasjement	56	110	29
Likes	19	22	10

Youtube	Den store granryddedagen	Rapeneset	Langeskogen
Antall visninger	25	18	23

3) Arrangere dugnader. Blant annet har vi startet et restaureringsprosjekt i kystlyngheiområde på Rapeneset i Alver kommune. Vi ønsker å arrangere flere dugnader i bynære områder.

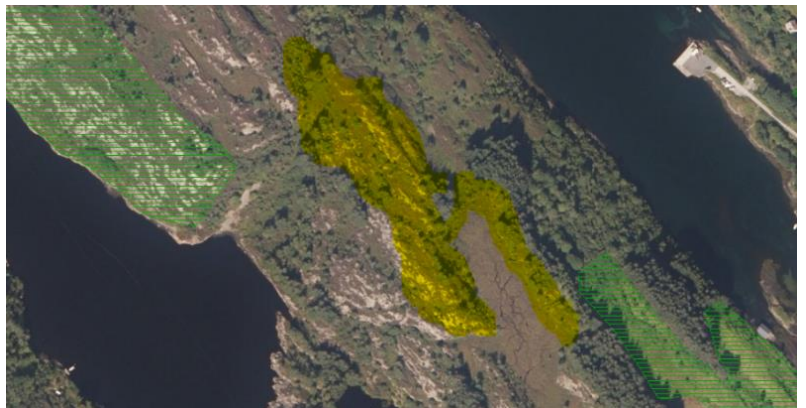
I 2022 har vi gjennomført 4 dugnader på Rapeneset i samarbeid med Naturvernforbundet Nordhordland og BSI friluftsliv. I 2022 har vi gjennomført 4 granryddedugnader; henholdsvis 5. og 26. februar, 7. mai og 24. september. Sistnevnte var i forbindelse med *Den store granryddedagen*, som er årets store begivenhet når det gjelder tiltak mot fremmede bartrær.

88 personer har vært i sving med å sage ned grener og trær, rydde hogstavfall i hauger og kaste hogstavfall på bål under disse dugnadene. Noen deltakere har vært med flere ganger, mens noen er nye.

Nestleder i Naturvernforbundet, Pernille Bonnevie Hanssen, var med oss på den store granryddedagen, for å skape oppmerksomhet om tiltaket innad i organisasjonen, for våre medlemmer og for media.

Deltakere fikk tilbud om transport med buss eller bildeling/ samkjøring. Som takk for hjelpen har vi spandert mat og drikke til alle deltakere på hver dugnad. Ved noen dugnader brakte vi med oss påsmurt og drikke fra Godt Brød, og ved noen av dugnadene la vi opp til middag på Kilstraumen etter dugnad.

Vi har ryddet store mengder hogstavfall fra tidligere dugnader og brent dette på bål, i tillegg til felling av større og mindre trær. Store deler av spredningen fra plantefeltet på myren og i lynghei i nord- vestlig retning har blitt ryddet, noe som tilsvarer ca. 14 daa med myr og kystlynghei (se skravert område på kartutsnitt). Arealet står klar til videre skjøtsel med lyngbrenning og beite.

Samarbeid med Bergenske skog og treplantingsselskap

I løpet av 2022 har vi hatt dialogmøter med Bergensk skog- og treplantingsselskap ang. dugnader for å rydde fremmede treslag i byfjellene. Skogselskapet forvalter driften av skogområder på Fløyfjellet mot Ulriken og på Løvstakken. Vi har planer om å starte opp med rydding av hemlokk og/ eller platanlønn på vinter/ vårparten i 2023. Vår kontaktperson i skogselskapet er Adrian Aase.

4) Lære opp dugnadsledere slik at vi kan holde flere dugnader.

På alle dugnadene holder vi øynene åpne for nye potensielle dugnadsledere. Vi har gjennom året arbeidet med bedre synlighet av muligheter for frivillighetsarbeid i NVH. Ved semesteroppstart arrangerte vi bla. et møte for nye frivillige i våre lokaler på Bryggen der vi fortalte om hva man kan gjøre som frivillig, deriblant skjøtselsdugnader og mulighet for å bli dugnadsleder. Vi har dessverre ikke funnet noen aktuelle foreløpig, men fortsetter arbeidet med å engasjere potensielle dugnadsledere.

5) Søker om midler til å leie inn entreprenører til å fjerne plantefelt.

Det ble søkt om midler til å fjerne plantefeltet på Rapeneset hos Miljødirektoratet, men vi fikk dessverre ikke tilslag. Vi er ellers i dialog med fylkeskonservator Solveig Lohne Rongved for en plan for hvordan finansiere felling av plantefeltet, og fullvoksne trær på Rapeneset.

6) Bidra til høringssvar ang. lovgivning rundt utplanting av sitkagran.

NVH bidro til høringssvar om den nye lovgivningen i samarbeid med Jan Nordø i nordhordland og medlemmer i Naturmangfoldgruppen.

7) Arrangere fagseminar om åpne kystlandskap, truede naturtyper og fremmede treslag.

Vi arrangerte et fagseminar om åpne landskap i Austrheim 10. september. Vi tilbydde også overnatting på Rongevær kysthytte og informerte deltakerne om feire seire-turer i forbindelse med Naturvernforbundet Nordhordland sine restaureringsprosjekter i Øksnesmarka og på Krossøy. Mer om seminaret lenger ned.

Mer om restaurering på Rapeneset

Restaurering av kystlynghei på Rapeneset består i hovedsak av rydding av fremmede bartrær i spredning og brenning av kratt og lynghei. Det er sitkagran som fører til gjengroing, men det er også en buskfuru spredd utover neset. I tillegg er det områder der det holder på å gro igjen med ulike løvtrær og norsk furu. Vi er på god vei til å utvide lyngheiområdet, og har lagt til rette for mer lyngbrenning, som vil forbedre beite til utegangersauene. Arbeidet startet i 2020 og vi har totalt gjennomført 7 dugnader i området.

På Rapeneset er det viktig at bålene plasseres riktig for å unngå tap av arkeologiske og verneverdige kulturminner. Derfor har vi plassert bålene i samråd med Solveig Lohne Rongved hos fylkeskonservatoren for å ta hensyn til eventuelle steinalder bosetninger i området.

En profesjonell entreprenør ble engasjert i forkant av dugnaden i september for å felle en av de største granene som står utenfor plantefeltet. Vi har påbegynt brenning av hogstavfall fra denne, men det krever 1- 2 dugnader til å få ryddet dette bort. Det gjenstår generelt noe opprydningsarbeid av hogstavfall da vi ikke har kunnet brenne på noen av dugnadene grunnet bålforbud mellom 15. april- 15. september.

For å forhindre gjenvekst er det viktig å ha en skjøtselsplan. Det finnes en skjøtselsplan for beiting og lyngbrenning på Rapeneset. Vi bidrar inn i skjøtselsplanen med lyngbrenningskurs der vi får brent gammel lyng. Vårt mål på Rapeneset er å forbedre lyngheien som allerede er registrert i Naturbase, samt å utvide området som kan defineres som kystlynghei i kartdatabasen.

Kurs i lyngbrenning

Som en del av restaureringsarbeidet arrangerte vi kurs i lyngbrenning på Rapeneset. Ved å ha kurs på Rapeneset får vi både brent områder med gammel lyng, og flere kan lære seg mer om lyngbrenning. Siden vi avholder kurset i et område med lyng i sen vekstfase, og det er en del kratt og gjengroing der, blir kurset spesielt aktuelt for bønder som skal restaurere gamle lyngheiområder.

Vi hadde først en teoridag 17. mars med Mons Kvamme i våre lokaler på Bryggen. Deretter hadde vi planlagt en praksisdag med Mons Kvamme på Rapeneset, lørdag 19. mars. Værforholdene førte dessverre til at vi måtte flytte praksisen til 21. mars. På grunn av helsemessige årsaker ble Mons Kvamme forhindret i å gjennomføre praksisdelen av kurset. Derfor måtte vi også finne en erstatning for kursansvarlig. Heldigvis kunne lyngheibonde Tormod Magnesen, en erfaren lyngheibrenner fra Hatten Gård i Øygarden stille.

20 frivillige og lyngheibønder deltok på kurset. De fleste var lyngheibønder og noen hadde vært med på en del brenning før, mens de fleste hadde liten erfaring fra før. Det var også noen frivillige med på kurset, samt to representanter fra Nordhordland Brann og redning.

Praksis ble gjennomført med ca. halvparten av deltakerne, da ikke alle kunne stille en hverdag. Vi håper å gjennomføre nye kurs, der vi kan invitere deltakere som ikke fikk mulighet til å være med på praksisen.

Det var noe vanskelige forhold på praksisdagen. Terrenget var vått, og lyngen var ikke tørr nok. Dette førte til at det var vanskelig å få fyr på lyngen. Det var lite tørt gress mellom lyngen, og mye tråkk innimellom, noe som tyder på at beitetrykket kan være for stort på Rapeneset.

Vi fikk positive tilbakemeldinger om at vi hadde kurs, og kursets innhold. Samtaler med deltakerne antyder at kursing og øvelse på lyngbrenning er etterlenget. Det ble diskutert ulike utfordringer med å sette i gang, spesielt knyttet til uegnede vær- og vindforhold innen den lovfestede tidsperioden for bråte- og lyngbrenning. Brenning må på grunn av dette skje noe impulsivt mtp. tidspunkt, og da kan det også være vanskelig å få tak i nok mannskap. I lys av dette opprettet vi en Facebook- gruppe «Lyngbrenning i Hordaland», som kan være en digital plattform der vi håper lyngheibønder og frivillige kan knytte kontakt og kan hjelpe hverandre.

Praksisdagen ble dekket av Avisa Nordhordland og ble publisert 25.mars 2022.

Naturvernforbundet vil at fleire nordhordlendingar skal gjere dette

2022-03-25 05:30

Denne veka sette Naturvernforbundet fyr på Rapeneset ved Fosnstraumen.

- Eg veit ikkje om vi kjem til å få skikkeleg fyr i dag, men eg håpar jo det, seier leiar i Naturvernforbundet Nordhordland, Jan Nordø.

Han står heilt ute på Rapeneset i Fosnstraumen, med gassbrennaren i hendene.

I dag har han møtt opp for kurset som skal lære folk å brenne kystlynghei på ein trygg og god måte. Deltakarane fekk teoretisk opplæring førre veke og no er det tid for praktisk øving.

Nordø er klar for å setje fyr på neset, og han er ikkje åleine. Nordhordland brann og redning er med saman med kursleiar og erfaren lyngheibrennar, Tormod

Mer om fagseminaret *Åpne landskap* i Austrheim

Hvordan skal vi forholde oss til gjengroing, tap av arter og åpne landskap? Spurte vi under denne helgens fagseminar og synfaringer til våre ulike prosjektområder for granrydding og skjøtsel.

Vi samarbeidet med lokallaget i nordhordland og inviterte på et rikholdig seminar med temaene åpne landskap, fremmede bartrær, strategier mot gjengroing, skjøtsel i kystlyngheiene, brannforebygging, tilskuddsordninger, kommunale strategier og bærekraftige ressurser langs kysten.

Velkommen til åpent møte om attgroing

Åpne landskap – seminar og middag

10. september

Kl. 10: Tur til Rapeneset.

Oppmøte Straume kai ved Sletta.

12–16: Seminar på Kilstraumen Brygge.
Lunsj først.

16–18: Middag med musikalsk innslag av Stine Norse.

Gratis, men 150 kr for lunsj og middag.

Naturvernforbundet
Hordaland

PROGRAM

12.45: Hvordan har kystlandskapet endret seg etter Mongstad? Professor emeritus **Peter Emil Kaland**.
13.15: Hvilke trær vil vi ha på kysten? | **Dirk Kohlmann**, ved skogbruk hos Statsforvalteren i Vestland.
13.30: Kommunene og staten sin rolle | **Stein Byrkjeland**, fagdirektør miljøavdeling hos Statsforvalteren i Vestland.
13.50: Hva gjør Austrheim kommune? Plansjef **Asbjørn Toft**
14.05: Pause
14.25: Beltning og landbruksdrift i kystlandskapet og tilskuddsordninger for liten og stor **Solveig Kalvo Roald** fra Statsforvalteren
14.50: Hva har vi lært av utmarksbrannene i Nordhordland? | Brannsjef **Karl Johannes Romarheim** i Nordhordland brann og redning
15.05: Pause
15.15: Med kajakk på kysten | **Torill Refsdal Aase** i Bergen og Hordaland Turlag
15.30: Suksesshistorier | **Knut Espelid**, **Jan Nordø** og **Tormod Magnesen**

Konferansier: **Knut Espelid**, 2. nestleder i Naturvernforbundet Hordaland

Lørdag 10. september begynte vi dagen med befaring på Rapeneset for å se på kystlyngheien og dugnadsarbeidet som er gjort der. Etterpå reiste vi til Kilstraumen Brygge for lunsj og foredrag med flere representanter fra Statsforvalteren, UIB, nordhordland brann og redning og lokale bønder og andre. På seminaret fikk vi en solid dose faglige foredrag om gjengroingen på kysten og strategier mot den. Statsforvalteren bidro med tre innlegg med forskjellige innfallsvinkler, Universitetet i Bergen fortalte om kystlandskapet før og etter Mongstad og plansjefen i Austrheim om hva kommunen gjør. Brannsjefen i Nordhordland problematiserte utmarksbrann før vi avsluttet med Turlaget sin hyllest til kajakkturet på kysten og fikk tre lokale suksesshistorier fra kampen mot gjengroing.

Det åpne fagseminaret lørdag ble gjennomført med 40 deltakere 30 personer deltok på lunsjen og middagen etter seminaret.

Fagseminaret var nær relatert til et annet arrangement i regi av Naturvernforbundet Hordaland og lokallaget i Nordhordland samme helg. For å vise noe av arbeidet Naturvernforbundet gjør og inspirere andre til å delta i naturvernet har vi i år hatt et Feire seire- seire prosjekt, støttet av Vestland Fylkeskommune. Arrangementene ble lagt til samme helg fordi de omhandler samme tema, nemlig å ta vare på åpne landskap og hindring av gjengroing med fremmede bartrær.

Søndag 11. september arrangerte lokallaget i Nordhordland en guidet tur til Krossøy og Øksnesmarka. Naturvernforbundet i Nordhordland har vært engasjert i restaurering og skjøtsel i de områdene de guidede turene gikk til.

Det ble tilbydd gratis overnatting på den nye kysthytten til DNT på Rongevær for en mulighet til å innta den flotte nordhordlandsnaturen på nært hold, samt at det ble servert kake til deltakerne. 7 personer overnattet på Turlaget sin kysthytte på Rongevær til søndag.

Veien videre

Informasjonsdeling

Informasjonsdeling og bygging av nettverk er viktig for mer samarbeid på tvers av aktører og interessenter i samfunnet.

Vi har gjennom aktivitetene i 2022 oppdaget nye muligheter for samarbeid. Det er potensiale for at vi kan innta en rolle der vi skaper møteplasser og nye samarbeid mellom de ulike aktørene. For eksempel er det mulig vi kan være en pådriver for samarbeid mellom kommuner, lyngheibønder og brannvesenet etter Sveio- modellen. I Sveio kan grunneiere/ lyngheibønder søke om SMIL- midler i kommunen, dersom brannvesenet får øvingstid i kontrollerte forhold i terrenget. I Nordhordland brann og redning er maks øvingstimer, 40 timer i året, noe som skaper utfordringer på å øve seg på terrengbranner i løpet av disse timene.

Nye nettsider

Naturvernforbundet har i 2022 utviklet nye nettsider. Disse lanseres 22. oktober. Vi ønsker å bruke de nye nettsidene til å formidle mer kunnskap og erfaringer rundt truede naturtyper som for eksempel lynghei, artsmangfold, skjøtsel og dugnader mm. Vi vil derfor i kommende år bruke en del av tiden på å lage nettsideinnhold. De nye nettsidene leveres av Word press og vil bli mer søkbare i google. Vi håper derfor på større aktivitet på nye nettsider enn det vi har hatt med de gamle.

Rapeneset

Vi anslår at vi bør ha minst to dugnader til for å rydde området vi har arbeidet mest i, helt ferdig. Resterende trær i området er stor sett for store for frivillige å felle. Det trengs profesjonelle aktører for å felle og rydde vekk mengden av hogstavfall disse trærne vil produsere.

Vi har tidligere ryddet spredte trær av sitkagran og buskfuru lenger nordover på neset.

Her trengs det også noe opprydningsarbeid og det gjenstår flere trær som bør felles.

Langs stien fra plantefeltet og mot Rapeneset er det store mengder mindre sitkagrantrær. Det trengs flere dugnader for å få ryddet, anslagsvis 3-4 dugnader.

Lyngbrenning

I februar brente vi ca. 10 daa med lynghei ytterst på neset. Sauebonde Even Hopland har også brent en del arealer i mosaikk. Etter råd fra Tormod Magnesen bør det brennes større områder når det er snakk om restaurering, spesielt når beitetrykket er så stort. Vi ønsker å brenne av området fra skaret og ut mot utsiktspunktet, samt områdene vi har ryddet vekk gran i.

Det er behov for lyngheibønder å øve seg på lyngbrenning, og dette får de øve seg på gjennom kursing. Vi ønsker å arrangere flere kurs i lyngbrenning på Rapeneset etter nyttår, slik at alle deltakere fra årets kurs får mulighet til å bli med på praksis, samt at flere bønder og frivillige kan være med på lyngbrenning.

HMS på dugnader

I lys av ulykken under en dugnad i regi av et grendelag på Måløy har samarbeidsorganisasjonene (NNV, NBF, SABIMA og WWF) for den store granryddedagen blitt enige om å utvikle en sikkerhetsveileder for dugnadsarbeid. Ulykken skjedde ikke i regi av noen av organisasjonenes dugnader, men vi ser det nødvendig og ansvarlig å utvikle en sikkerhetsveileder iom. vi fronter granryddedagen og årlige dugnader. Vi arbeider for tiden med å samle inn erfaringer fra dugnadsarbeid innad i NBF og NNV, og vil sammenstille og kvalitetssikre veilederen i lag med sakkyndige på skogbruk, motorsagbruk og brannvesenet.

Takk for støtten

Vi takker for støtten vi har fått i Bevaring gjennom skjøtsel i 2022. Uten offentlig støtte ville ikke aktivitetene våre vært mulig.

Naturvernforbundet

Hordaland

Bredsgården 1e, 5003 Bergen | 55300660 | hordaland@natuververnforbundet.no